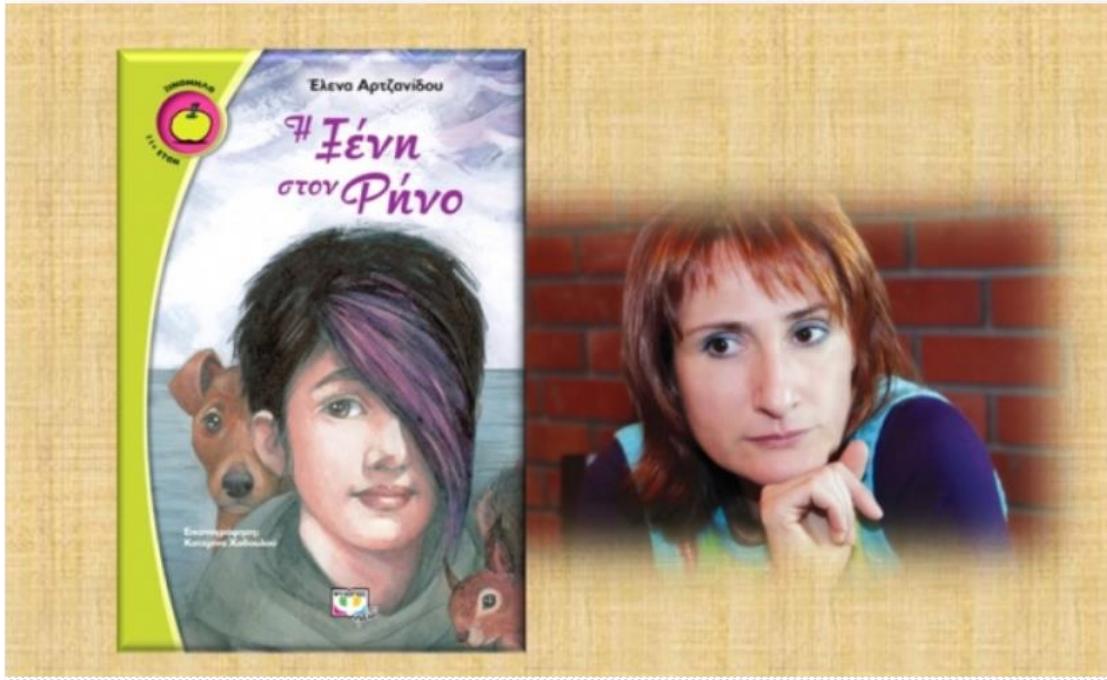

Literature

BOOK REVIEWS CHILDREN'S LITERATURE FRESH

Μεταιχμιακή ταυτότητα, γράφει ο Ανδρέας Καρακίτσιος [Η Ξένη στον Ρήνο, Έλενα Αρτζανίδου]

By [Literature](#) | March 3, 2019

0 Comments

Η Έλενα Αρτζανίδου είναι δασκάλα στο επάγγελμα χαμηλών τόνων και γράφει με μεγάλο μεράκι και αγάπη εδώ και πολλά χρόνια. Μια θεματική περιοχή που αγκαλιάζει συχνά με την πένα της είναι και η διαπολιτισμικότητα είτε ως μήνυμα σεβασμού της διαφορετικότητας, είτε απλά ως μήνυμα αγάπης και κατανόησης του άλλου, του διαφορετικού, του μετανάστη. Η συγγραφέας το επιχειρεί αρχικά με το εικονογραφημένο βιβλίο «Με λένε Πρόμις» Ψυχογιός, 2006, όπου ένα μικρό κορίτσι από την Αφρική με διαφορετική γλώσσα, χρώμα και κοτσίδες εισβάλλει σε ένα ελληνικό Νηπιαγωγείο, προσεγγίζοντας έτσι τη διάσταση του ξένου, του άλλου και του οικονομικού μετανάστη. Στη συνέχεια γράφει το εφηβικό μυθιστόρημα «Γκαστερμπάτερ, η οδυνηρή φυγή» 2012, από τις εκδόσεις *scripta manent*, όπου καταγράφεται έντονα το οδυνηρό φαινόμενο της ελληνικής μετανάστευσης στις αρχές της δεκαετίας του '60, η μοίρα και η πορεία του μέχρι και την παλλινόστηση. Εδώ η συγγραφέας σε αντίθεση με το προηγούμενο βιβλίο καταγράφει τη μοίρα και τη ζωή του έλληνα οικονομικού μετανάστη ειδωμένη από μέσα, με βάση την προσωπική της ιστορία και ματιά. Βοηθάει σε αυτό η επισήμανση «αληθινή ιστορία» και το βιωματικό της παρελθόν ως παιδί μεταναστών, πράγμα που επιτρέπει τον αναγνώστη σε αναγνώσεις αυτοβιογραφικής νοηματοδότησης.

Στο βιβλίο «Η Ξένη στον Ρήνο», Ψυχογιός 2019 η Έλενα Αρτζανίδου κάνει ένα βήμα παραπέρα και φέρνει στο προσκήνιο το φαινόμενο της σύγχρονης ελληνικής μετανάστευσης. Πρωταγωνιστεί μια εκρηκτική έφηβη ηρωίδα με το εμβληματικό όνομα η Ξένη, στο σώμα και στην ψυχή της οποίας αναδύονται σχεδόν όλα τα δύσκολα διλήμματα της εφηβείας σε ένα δυσφορικό πλαίσιο υποχρεωτικής και βίαιης μετανάστευσης. Ταυτόχρονα, δημιουργεί ένα χωροχρονικό πλαίσιο στο οποίο κυριαρχούν και αποτυπώνονται τα προβλήματα και οι δυσκολίες της παλαιότερης αλλά και σύγχρονης ελληνικής οικονομικής μετανάστευσης: αναζήτηση ταυτότητας, σύγκρουση ατομικής και πολιτιστικής ταυτότητας, προβλήματα διαγενεακής επικοινωνίας ακόμη και θέματα ενηλικίωσης που συγκλονίζουν την έφηβη Ξένη. Ειδικότερα, η μητέρα της Ξένης εγγράφεται ως χαρακτηριστική μορφή σύγχρονης ελληνίδας μετανάστριας, που μεταναστεύει στη Γερμανία σε αναζήτηση καλύτερης ζωής για αυτήν και την κόρη της αλλά παράλληλα και ως χαρακτηριστικός φορέας μεταχιμιακής ταυτότητας (μια οριζόντια, γερμανική και μια κάθετη, ελληνική). Εναργέστερη περίπτωση μεταχιμιακής ταυτότητας αποτελεί ο απών πατέρας της Ξένης, που ζει στο Άμστερνταμ με δική του οικογένεια και ατομική ζωή. Αρχετυπική μορφή είναι η γιαγιά που ακόμη και τώρα διαδραματίζει το ρόλο του προστάτη, σωτήρα και συμπαραστάτη της μονομελούς οικογένειας της Ξένης αλλά και ο εκπρόσωπος της οικονομικής μετανάστευσης του '60.

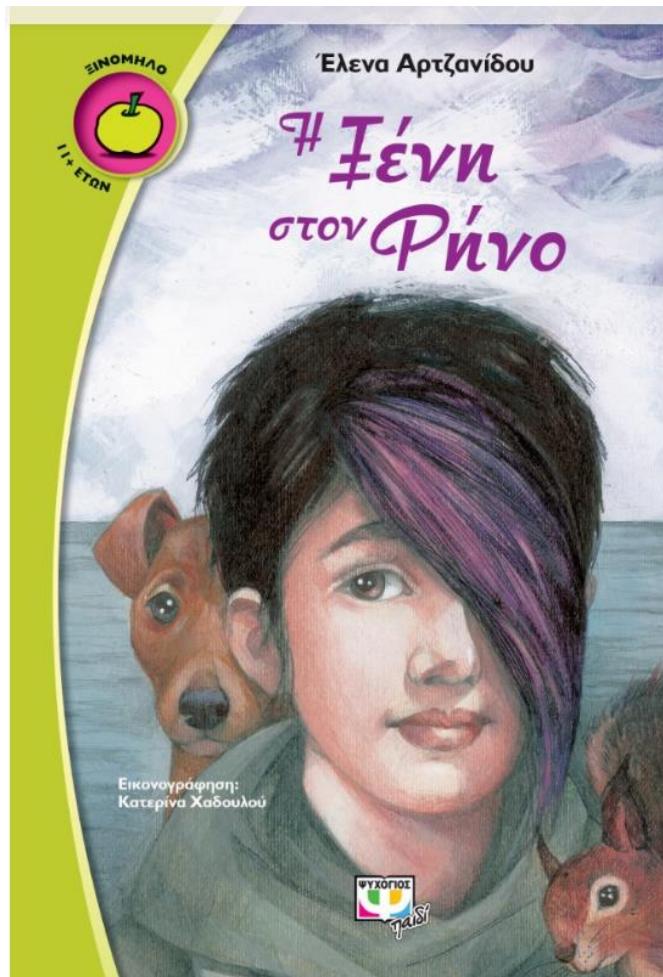
Η Ξένη ζει με τη μητέρα και τη γιαγιά της χωρίς τον εξαφανισμένο πατέρα σε ένα ορεινό της χωριό της Μακεδονίας. Η γιαγιά έχει περάσει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής της στη Γερμανία, μετανάστης της δεκαετίας του '70. Επιστρέφει στην Ελλάδα στις αρχές της δεκαετίας του 2010, με την κόρη της και την εγγονή της. Λόγω κρίσης υποχρεώνεται να μεταναστεύσει στη Γερμανία ακολουθώντας τη μητέρα της. Όμως ονειρεύεται πάντα την επιστροφή της στην πατρίδα κοντά στην αγαπημένη της γιαγιά και στις φίλες της. Συγκρούεται με τη μητέρα της, εγκαταλείπει το σπίτι της και επιχειρεί να ταξιδέψει στο Άμστερνταμ, για να συναντήσει τον πατέρα της.

Η φυγή της Ξένης, είναι ένα μεγάλο επικίνδυνο ταξίδι στις όχθες του πλημμυρισμένου Ρήγου γεμάτο φόβο και αγωνία και ταυτόχρονα μια πολλαπλά συμβολική πορεία προς την αυτογνωσία και την ολοκλήρωση των πολλαπλών διαστάσεων της ατομικής της ταυτότητας. Η φυγή της και το ταξίδι της είναι μια πορεία/αναζήτησης του πατέρα (νέα πατρίδα), μια αναζήτηση/επικοινωνίας και κατανόησης με τη μητρίδα/μητριά.

Η πρόζα της Έλενας Αρτζανίδου ακούγεται σαν μια γλυκιά μελωδία. Υπάρχουν έντονες και συγκλονιστικές περιγραφές, ιδίως στην περιπλάνηση της ηρωίδας στις όχθες του Ρήγου, με τις οποίες καταγράφονται υπαινικτικά εσωτερικές ψυχικές αλλαγές στην ηρωίδα της με τις συμβολικές αναταραστάσεις των δένδρων, του ποταμού Ρήγου και της έντεχνης συνειρμικής γραφής στους μονολόγους. Στο κείμενο αναδεικνύονται δυο παράλληλοι πρωτοπόρωποι αφηγητές (μητέρα και κόρη) που επιτρέπουν συχνές αναχρονίες, αναδρομές, συνειρμούς και συγκρίσεις, έτσι ώστε να δημιουργείται συνεχές σασπένς και αγωνία για την τύχη της Ξένης. Ο αναγνώστης κλείνοντας το βιβλίο είναι γεμάτος με εικόνες και τοπία, γεγονότα και επεισόδια με γεύσεις προβληματισμών και ερωτημάτων περί μεταιχμιακής ταυτότητας και μετανάστευσης αλλά και ο υπαινιγμός πως πέρα από το ότι η μετανάστευση παραμένει ένα τραύμα, οι άνθρωποι μπορούν και πρέπει να επικοινωνούν.

Το βιβλίο κλείνει με τα λόγια της ηρωίδας καθώς αντικρύζει τον για πρώτη φορά τον «εξαφανισμένο» πατέρα της.« Για σένα η πατρίδα μου είναι ξένη. Για μένα όμως είναι η ρίζα που έμεινε πίσω. Αυτή που δεν μπορώ να κόψω Από την άλλη όμως ίσως ν α κατάφερνα να την απλώσω, να την διατηρήσω τρυφερή και εύπλαστη, να τη φτάσω εδώ στα μακρινά, στα ξένα. Ικανή να αντέχει στο διαφορετικό. Να δέχεται το άλλο , να μπερδεύεται με το νέο και να προχωρά ακόμη πιο μπροστά...

Παρυφές Ολύμπου, Φλεβάρης 2019

*** Ο Ανδρέας Καρακίτσιος σπούδασε Φιλολογία και Ψυχολογία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και στο Université de Sciences Humaines de Strasbourg. Το 1992 διορίστηκε στο Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης του Α.Π.Θ., και διδάσκει Θεωρία και Κριτική της Παιδικής Λογοτεχνίας και Δημιουργική Γραφή για παιδιά και μεγάλους. Έχει δημοσιεύσει μια σειρά άρθρων και μελετών για θέματα Λογοτεχνίας και Παιδικής Λογοτεχνίας σε ελληνικά και ξένα περιοδικά. Οι πρόσφατες ερευνητικές αναζητήσεις του προσανατολίζονται στο ευρύ πεδίο της Φιλαναγνωσίας και της Δημιουργικής Γραφής.